

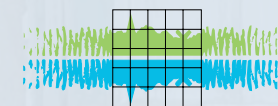
De kleine historische elementen in Zeeland

Deuren en luiken

De kleine historische elementen in Zeeland

1. Metselverbanden en metselsteen
2. Diverse metselwerken
3. Mortels
4. Voegen en voegreparaties
5. Dakvormen
6. Kapconstructies
7. Dakkapellen, dakvensters, schoorstenen en makelaars
8. Dakpannen
9. Goten, overstekken en dakranden
10. Ramen
11. **Deuren en luiken**
12. Mendeuren
13. Het potdekselwerk
14. Hang- en sluitwerk
15. Hekken
16. Water-, regenbakken en welputten
17. Hout
18. Zink en lood
19. Kleuren en verf
20. Vochtige muren
21. Bestratingen en andere terreinverhardingen
22. Galvanische corrosie
23. Uitzetting van metalen en andere materialen
24. Capillaire werking
25. Nieuwe materialen

Stichting Landschapsbeheer Zeeland
 Postbus 286, 4460 AR Goes
 Tel. 0113-23 09 36, Fax 0113-25 09 55
 info@slz.landschapsbeheer.nl

www.landschapsbeheerzeeland.nl

Deze uitgave is een initiatief van Stichting Landschapsbeheer Zeeland en wordt mogelijk gemaakt met financiële steun van:

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
 Europa investeert in zijn platteland

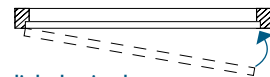

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Stichting Landschapsbeheer Zeeland die over het copyright beschikt.

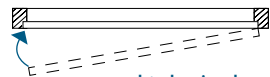

Uitgave: Stichting Landschapsbeheer Zeeland
 Auteur en tekeningen: Frans Rothuizen
 Foto's: Frans Rothuizen en Stichting Landschapsbeheer Zeeland
 Vormgeving en druk: Drukkerij Zoetawejl Yerseke
 Oplage: 1000 stuks, 1^e druk 2010

linksdraaiend
Fig. A

rechtsdraaiend
Fig. B

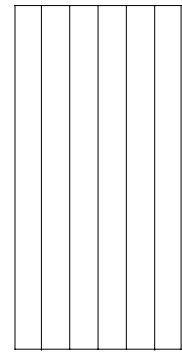

Fig. C voorzijde

Fig. D achterzijde

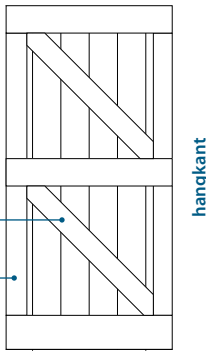

Fig. E achterzijde

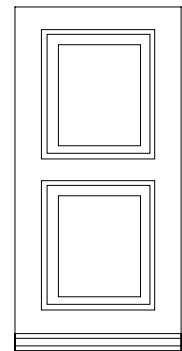

Fig. F

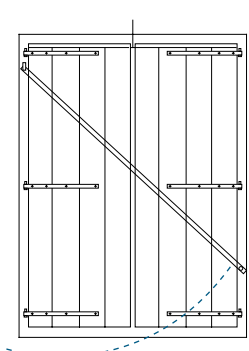

Fig. G

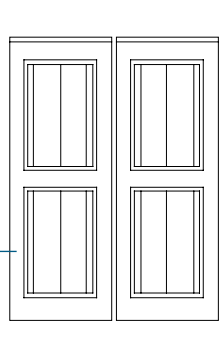

Fig. H

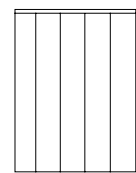

Fig. I

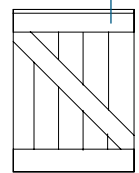
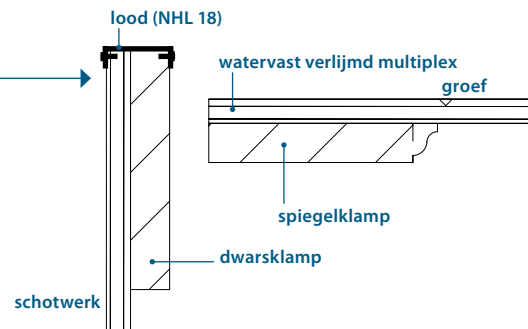

Fig. J

Deuren en luiken

Draairichting

Om het verschil tussen een links- en een rechtsdraaiende deur aan te geven zijn de fig. A en B getekend.

Een eenvoudige regel is de volgende:

- zet de deur of een luik op een kier.
- sluit de deur. Als hij dan tegen de wijzers van de klok draait dan is dat een linksdraaiende deur, draait hij met de wijzers mee dan is de deur rechtsdraaiend.

Opgeklampte deur

De voorzijde van een *opgeklampte* deur is aangegeven in fig. C, de achterzijde in fig. D. Het *schotwerk* bestaat uit *vellingdelen* (planken die ter plaatse van de naden een schuin kantje hebben) met een dikte van 18 tot 22 mm en een breedte van 114 mm. De *klampen* zijn 22 tot 28 mm. dik. De dikte van de delen hangt samen met de eisen die men aan de deur stelt: als het een deur is van ondergeschikt belang dan kunnen de delen dun zijn; een staldeur daarentegen moet stevig zijn, dikke delen zijn hier op z'n plaats.

De vellingdelen worden met hun "holle" kant aan de achterzijde en met de hartzijde aan de voorzijde tegen de klampen gespijkerd. In verband met de sterkte van de deur is het aan te bevelen om de spijkers een halve cm langer te nemen dan de gezamenlijke dikte van het hout. De doorstekende punten moeten met een drevel worden omgeslagen.

Als deze deur wordt afgehangen in een kozijn met een sponning dan moeten ter plaatse van de klampen uitsparingen in het kozijn worden gemaakt waarin de einden van de klampen passen. In geen geval mogen de klampen worden ingekort want die moeten in verband met de sterkte van de deur hun maximale lengte en breedte behouden.

Fig. E laat de achterzijde van een deur zien die behalve *dwarsklampen* ook *spiegelklampen* en *schoorklampen* heeft. De schoren geven de deur extra steun tegen doorhangen. De onderkanten van deze schoren wijzen naar de *hangkant* d.w.z. naar de kant waar de scharnieren zich bevinden. Bij deze deur hoeven geen uitsparingen in de kozijnstijlen gemaakt te worden zoals omschreven bij fig. C en D.

Paneeldeur

Fig. F geeft een paneeldeur aan. Deze deur bestaat uit stijlen, boven- en onderdorpels en een tussendorpel. Tussen de stijlen zijn panelen aangebracht.

Vroeger werden de panelen rijkelijk voorzien van sierlijsten wat een voornaam uiterlijk opleverde zoals bij voordeuren van woningen.

In plaats van gesloten bovenpanelen werden ook wel ramen toegepast die aan de buitenzijde werden afgedekt met gietijzeren sierroosters.

Luiken

Fig. G laat de voorkant van (gesloten) vensterluiken zien. Ook hier is sprake van *schotwerk* op klampen zoals bij de opgeklampte deuren. Het *schotwerk* is 22 mm dik, de klampen 27 mm. In plaats van delen voor het *schotwerk* kan men ook waternast verlijmd multiplex gebruiken met een dikte van 18 mm. In de multiplex plaat worden ondiepe groeven getrokken om deze luiken zoveel mogelijk te laten lijken op oude luiken met naden tussen de planken (zie detail).

Het luik kan gesloten worden met een ijzeren staaf (5x25 mm) die boven in een kram hangt en aan de onderzijde is voorzien van een gat voor een ijzeren pin.

De achterzijde (fig. H) laat de klampen zien, de vakken (spiegels) worden vaak in lichte kleuren geschilderd (zie hoofdstuk 19 Kleuren en verf).

Een eenvoudig luik is getekend in de fig. I en J, de constructie is gelijk aan die van de opgeklampte deuren. Om inwateren te voorkomen moet op de bovenrand van de luiken een strookje lood worden aangebracht dat vastgezet wordt met koperen nageltjes (zie detail).

